

Sygn. akt VI U 2143/20

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 grudnia 2020 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący Sędzia Ewa Milczarek

Protokolant – starszy sekretarz sądowy Sylwia Sawicka

po rozpoznaniu w dniu 8 grudnia 2020 r. w Bydgoszczy

na rozprawie

odwołania: M. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

z dnia 2 czerwca 2020 r., znak: (...)

w sprawie: M. K.

przeciwko: Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

o rekompensatę

oddala odwołanie.

Na oryginalnie właściwy podpis.

VI U 2143/20

UZASADNIENIE

Zaskarżoną decyzją Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. odmówił ubezpieczonemu M. K. prawa do emerytury z rekompensatą, wskazując w uzasadnieniu, iż praca w Urzędzie Kontroli Skarbowej nie jest pracą wykonywaną w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczony, reprezentowany przez pełnomocnika będącego radcą prawnym zarzucił decyzji naruszenie przepisu art. 32 ust. 3 pkt. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez uznanie, że pracownik urzędu kontroli skarbowej nie jest pracownikiem organów kontroli państwowej i w konsekwencji uznanie, że nie wykonywał on pracy w szczególnych warunkach lub charakterze, podczas gdy właściwa analiza przepisów prowadziła do przeciwnego wniosku i wniosła o zmianę decyzji przez przyznanie rekompensaty oraz zasądzenie kosztów.

W uzasadnieniu odwołania pełnomocnik ubezpieczonej argumentował, iż ubezpieczony wykonywał obowiązki jako inspektor kontroli skarbowej na podstawie ustawy z dnia 28 września 1991 r. o kontroli skarbowej. Do zakresu kontroli skarbowej należała kontrola rzetelności deklarowanych podstaw opodatkowania oraz prawidłowości obliczania i wpłacania podatków stanowiących dochód budżetu państwa, a także innych należności pieniężnych budżetu państwa lub państwowych funduszy celowych, kontrola celowości i legalności wydatkowania środków

budżetowych oraz prawidłowości obliczania i wykorzystywania dotacji budżetowych, badanie zgodności z prawem wykorzystania i rozporządzania mieniem państwowym, a w szczególności ujawnienie niedoborów, a także innych szkód w tym mieniu (art. 2 ww. ustawy). Do obowiązków ubezpieczonego jako komisarza skarbowego należało prowadzenie kontroli skarbowych, kontrola rzetelności deklarowanych podstaw opodatkowania, prawidłowości obliczania i wpłacania podatków, kontrola celowości i zgodności z prawem gospodarowania środkami pochodzącymi z budżetu państwa, kontrola źródeł pochodzenia majątku, badanie rzetelności deklarowanych podstaw opodatkowania, badanie prawidłowości obrotu dewizowego, prowadzenie dochodzeń skarbowych, dokonywanie za zgodą prokuratora czynności kontrolnych w lokalu. Ubezpieczony wniósł o zaliczenie jako pracy w szczególnych warunkach okresu od 1.02.1992 r. do 31.12.2008 r.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie podtrzymując argumentację zawartą w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd ustalił, co następuje:

Ubezpieczony M. K. (urodzony (...)) nabył prawo do emerytury od dnia 30.03.2018 r. t.j. od następnego dnia po rozwiązaniu stosunku pracy. Ubezpieczony był zatrudniony od 7 lutego 1992 r. do 29 marca 2018 r. w pełnym wymiarze czasu pracy w – początkowo w Urzędzie Kontroli Skarbowej w B. a od 1.03.2017 r. w Izbie Administracji Skarbowej w B. , wykonując pracę jako inspektor kontroli skarbowej, kierownik referatu, starszy ekspert skarbowy. Ubezpieczony otrzymał pisemny zakres czynności w którym określono ogólny i szczegółowy zakres obowiązków i odpowiedzialności składający się z 25 punktów.

Ubezpieczony w czasie pracy w Urzędzie Kontroli Skarbowej zajmował się głównie kontrolami podatkowymi w podmiotach gospodarczych. Przeprowadzał te kontrole, sporządzał protokoły i decyzje wymiarowe, przeprowadzał też kontrole koordynowane tzw. karuzele podatkowe - kontrole w podmiotach, które współpracowały ze sobą i również po zakończeniu takich kontroli wydawał konkretne decyzje. Do jego obowiązków należała walka z wystawianiem pustych faktur. Ubezpieczony miał uprawnienia w zakresie przeprowadzania kontroli w lokalach podmiotów gospodarczych i przygotowywał wnioski do zajęcia mienia. Na podstawie dowodów źródłowych ubezpieczony przeprowadzał również kontrole krzyżowe polegające na tym, iż kontrolował czy faktury wystawione w różnych podmiotach znajdują odzwierciedlenie w dokumentacji finansowo-księgowej u adresatów tych faktur. Kontrolę kończył protokół z kontroli, który ubezpieczony sporządzał z zespołem kontrolującym a następnie przygotowywał i podpisywał decyzję wymiarową. W (...) znajdowała się komórka planowania, która wskazywała podmioty podlegające kontroli a zakres kontroli określało zlecenie podpisywane przez dyrektora (...). Ubezpieczony wykonywał wszystkie czynności określone w zakresie czynności. Po przekształceniu (...) w Izbę Administracji Skarbowej ubezpieczony głównie przeprowadzał kontrolę oświadczeń majątkowych pod kątem sprawdzenia prawdziwości danych zawartych w tych oświadczeniach konfrontując to z dokumentami przedłożonymi przez kontrolowanego oraz wskazanymi przez niego świadków.

Z wydanego ubezpieczonej świadectwa pracy z dnia (...) wynikało, iż pracodawca uznał, że ubezpieczony nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

dowód: dokumenty w aktach osobowych ubezpieczonego oraz w aktach rentowych, zakres czynności k.12-14, świadectwo pracy k. 10, zeznania ubezpieczonego k.42, 53 akt sprawy.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dokumentów w aktach rentowych, aktach osobowych oraz zeznań ubezpieczonego, które korespondowały z treścią ww. dokumentów i dlatego Sąd Okręgowy uznał je za wiarygodne. Dowody te nie były kwestionowane, a ich prawdziwość nie budziła wątpliwości, jako, że sporna w niniejszej sprawie była ocena charakteru pracy ubezpieczonego jako pracy wykonywanej w szczególnym charakterze.

Sąd zważył, co następuje.

Odwołanie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Prawo do rekompensaty wprowadziła ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych dla osób, które pracowały co najmniej 15 lat w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, a jednak nie nabyły z tego tytułu prawa do wcześniejszej emerytury. Rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, a zasady jej ustalania określa art. 22 ustawy. Z regulacji zawartych w ustawie o emeryturach pomostowych i ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wynika, że ubezpieczonym, urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy legitymują się 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (FUS) przed dniem 1 stycznia 2009 r., przysługuje prawo do rekompensaty.

Rozważając uprawnienie ubezpieczonego do dochodzonej w niniejszym postępowaniu rekompensaty wskazać należy, że z definicji ustawowej zawartej w art. 2 ust. 5 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, przewidziana w niej rekompensata stanowi odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze dla osób, które nie nabyły prawa do emerytury pomostowej. Przy czym, w myśl art. 21 ust. 1 tej ustawy, rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Równocześnie, stosownie do art. 21 ust. 2 ustawy, rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Przepisy te muszą być odczytywane łącznie i - rozważając prawo do rekompensaty - nie można tracić z pola widzenia jej odszkodowawczego charakteru określonego powołaną definicją.

Z przytoczonej definicji rekompensaty jednoznacznie wynika, że ratio legis wprowadzenia tego rozwiązania było dążenie do wyrównania szkody poniesionej przez osoby legitymujące się 15-letnim stażem pracy w warunkach szczególnych, a niespełniające innych warunków do przyznania im emerytury z tytułu takiego zatrudnienia, to jest zarówno emerytury w trybie art. 184 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, jak i emerytury pomostowej. Z definicji rekompensaty wynika, że jest ona kierowana do tych ubezpieczonych, którzy wskutek wejścia w życie ustawy o emeryturach pomostowych - zawężającej krąg uprawnionych do tego świadczenia w stosunku do zakresu podmiotowego poprzedniej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze - i następnie brak możliwości skutecznego ubiegania się o emeryturę w wieku obniżonym przy wykazaniu spełnienia warunku wykonywania pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze zawartej w art. 32 i 46 ustawy o emeryturach i rentach z FUS - wobec wygaszania powyższego świadczenia - utracili możliwość ubiegania się o emeryturę z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze, jak i dodatkowo nie nabyły uprawnień do emerytury pomostowej.

Spornym w niniejszej sprawie, jak wskazano wyżej, było to, czy ubezpieczony, zatrudniony w okresie od 1.02.1992 r. do 31.12.2008 r. w Urzędzie Kontroli Skarbowej w B. wykonywał pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu obowiązujących przepisów prawa.

Skarżący swoje uprawnienie do spornej rekompensaty wywodził z brzmienia art.32 ust 3 pkt.1 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS.

Art.32 ustawy emerytalnej stanowi, że ubezpieczonym urodzonym przed dniem 1 stycznia 1949 r. będącym pracownikami, o których mowa w ust. 2-3, zatrudnionym w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, przysługuje emerytura w wieku niższym niż określony w art. 27 pkt 1. W ust.2 tego przepisu zawarta jest ogólna definicja pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach (przy pracach szkodliwych dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości), w ust. 3 definiuje się w sposób wyczerpujący pracowników zatrudnionych w szczególnym charakterze. Przepis art. 32 ust. 4 stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych. Za przepisy dotychczasowe należy uważać przepisy rozporządzenia Rady Ministrów wydanego na podstawie upoważnienia zawartego w art. 55 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin. Ustawa z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin utraciła moc na podstawie art. 195 pkt 5 ustawy o emeryturach i rentach

i z dniem wejścia w życie tej ostatniej ustawy - 1 stycznia 1999 r. - odpadła wskazana wyżej delegacja ustawowa dla Rady Ministrów. Obowiązująca obecnie ustawa o emeryturach i rentach z FUS nie zawiera analogicznego upoważnienia, zatem przepis art. 194 stanowiący, że do czasu wydania przepisów wykonawczych przewidzianych w ustawie pozostają w mocy przepisy wykonawcze wydane na podstawie ustaw dotychczasowych, nie jest podstawą prawną zachowania mocy obowiązującej powołanego rozporządzenia. Zawarte w art. 32 ust. 4 ustawy odesłanie do przepisów dotychczasowych, sankcjonujących obowiązywanie rozporządzenia, można odnosić tylko do tych przepisów rozporządzenia, które regulują materię określoną w przepisie ustawy, a więc wiek emerytalny, rodzaje prac lub stanowisk, oraz warunki, na jakich osobom wykonującym te prace przysługuje prawo do emerytury. Zachowały zatem moc przepisy § 4-8a określające wiek emerytalny i okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach pracowników wykonujących prace wyszczególnione w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia, przepisy § 9-15 określające wiek emerytalny i warunki przechodzenia na emeryturę osób zatrudnionych w szczególnym charakterze, a ponadto przepis § 3 określający ogólny wymagany okres zatrudnienia oraz przepis § 2 ust. 1 stanowiący, że okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Przepisy § 1 ust. 2 i 3 rozporządzenia zobowiązujące ministrów, kierowników urzędów centralnych i centralne związki spółdzielcze do ustalenia wykazów stanowisk pracy w podległych im zakładach nie dotyczą materii regulowanej art. 32 ust. 4 ustawy o emeryturach i rentach. Nie określają one bowiem ani wieku emerytalnego, ani rodzajów i stanowisk pracy, ani warunków przechodzenia na emeryturę. Przepisy te nie wkraczają w sferę praw podmiotowych pracownika, lecz stanowią dyrektywę dla organów zwierzchnich lub nadzorujących zakłady pracy do prowadzenia wykazów stanowisk pracy wymienionych w załączniku do rozporządzenia. Nie należą więc one do tych przepisów dotychczasowych, które z mocy art. 32 ust. 4 mają zastosowanie do pracowników, o których mowa w art. 32 ust. 2 ustawy emerytalnej. W systemie regulowanym ustawą o emeryturach i rentach przepisy § 1 ust. 2 i 3 rozporządzenia nie istnieją, zatem nie mogą być w żaden sposób przydatne do interpretacji użytego w art. 32 ust. 2 ustawy określenia pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach. (por. uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13.02.2002 r. w sprawie III ZP 30/01).

W art. 32 ust. 3 pkt 1 ustawy emerytalno - rentowej ustawodawca wymienił "pracowników organów kontroli państwowej" jako pracowników, których uważa się za zatrudnionych w szczególnych warunkach, jednak nie jest uzasadnione odwołanie się przez skarżącego do tego przepisu i podnoszenie zarzutu jego naruszenia poprzez nieuwzględnienie jego treści.

Przede wszystkim wskazać trzeba, że przepis art. 32 ustawy emerytalno - rentowej już co do zasady nie znajduje zastosowania wobec wnioskodawcy jako osoby urodzonej po dniu 31 grudnia 1948r., a ponadto nie wynika z niego, że każdy organ państwowy jest organem kontroli państwowej, co jednak nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy, bowiem uprawnienia do rekompensaty jako dodatku do emerytury wnioskodawcy należało rozważyć na podstawie art. 184 ustawy emerytalno - rentowej. Tylko ten przepis odnosi się do ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., czyli także do odwołującego, który mógłby ewentualnie domagać się „wcześniejszej” emerytury w oparciu o ten przepis, gdyby spełniał inne warunki do uzyskania prawa do tego świadczenia. Przepis art.184 ustawy emerytalnej odsyła natomiast do art. 32 wyłącznie w zakresie wieku emerytalnego określonego w tym przepisie, mówiąc jednocześnie w ust. 1 pkt 1 o "osiągnięciu okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat dla mężczyzn". Pojęcie "przepisów dotychczasowych" wyjaśnione zostało przez Sąd Najwyższy w uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 13 lutego 2002 r. (III ZP 30/01 OSNP 2002 /10 /243), gdzie w uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy wskazał, że odesłanie do przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, dotyczy wyłącznie wieku emerytalnego, rodzajów prac, stanowisk, warunków uprawniających do wcześniejszej emerytury. Z tego względu Sąd Najwyższy sformułował wniosek, że "przepisy dotychczasowe" to przede wszystkim § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. stanowiący,

że okresami pracy uzasadniającymi prawo do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu są okresy, w których praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, a także przepisy § 4-8a określające wiek emerytalny i okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach pracowników wykonujących prace wyszczególnione w wykazie A i B stanowiącym załącznik do rozporządzenia oraz przepisy § 9-15 dotyczące wieku emerytalnego i warunków przechodzenia na emeryturę osób zatrudnionych w szczególnym charakterze. Załącznikiem do wyżej wskazanego rozporządzenia jest wykaz A dotyczący prac w szczególnych warunkach oraz wykaz B dotyczący prac w szczególnych warunkach.. Ponadto, § 9-15 rozporządzenia dotyczą określonych pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i wśród nich znajdują się: funkcjonariusze pożarnictwa, żołnierze zawodowi oraz funkcjonariusze Milicji Obywatelskiej, organów bezpieczeństwa publicznego i Służby Więziennej, funkcjonariusze celni, wykonujący działalność twórczą lub artystyczną, dziennikarze nauczyciele oraz - w § 14 tego rozporządzenia - pracownicy Najwyższej Izby Kontroli. Powyższe prowadzi do wniosku, iż pracownicy organów kontroli państwowej uprawnieni do wcześniej emerytury zostali zdefiniowani jako pracownicy Najwyższej Izby Kontroli. Jest to związane z rodzajem wykonywanej przez nich pracy związanej z wysokim stopniem poufności pełnionych obowiązków, nierozzerwalnie połączonych z interesem bezpieczeństwa państwowego lub publicznego oraz ochroną porządku prawnego. Ubezpieczony pracował w charakterze inspektora kontroli skarbowej w Urzędzie Kontroli Skarbowej, a następnie Izbie Administracji Skarbowej i nie był nigdy pracownikiem NIK. W konsekwencji, w ocenie Sądu ubezpieczony nie legitymuje się wymaganym przepisami stażem pracy wykonywanej w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze i nie spełnia więc warunków do przyznania prawa do dochodzonego świadczenia.

Z tych względów, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k. p. c. należało oddalić odwołanie.

SSO Ewa Milczarek